

lució més vulgar, en forma menys conservadora, que la que havia servat l'originari *Colobor* en l'indret del castell i església (gràcies a la influència eclesiàstica i senyorial); mentre que en aqueix paratge, rústic i quasi impracticable, el mot s'alterà més, en boca dels traguers, pastors i llenyataires, únics que el freqüentaven.

ETIM. Ningú n'ha escrit res fins ara. NP germànic, de forma bàsica GOLDOBURGS. Molt documentat com a NP femení en les fonts germàniques: *Goldburg* S. IV, *Goldtburc* (*Mon. G. Hi.* II, 175); *Goldpurch*, S. XI, i molts més en Först. (col. 664 i 346). Els femenins en -BURG(S) són copiosíssims (Först. en recull 179); com a 1^a component, GOL- (7 en Först.) i el seu amplificat GOLDA- (o GOLŌA-) (10 en Först.), pròpiament 'or', junt amb l'amplificació ulterior GOLDR-, també fou productiva. I sembla haver-lo estat particularment entre els visigots i els francs de la Marca, car en trobem moltes formacions en els docs. catalans: *Cultumar* (a. 953, Mas, *N.H.Bna.* IV, 40; Aeb., *On.Cat.*, § 24); GOL-²⁰ WIN, que apareix evolucionat en *Cultumino*, *Contunno* i *Coltum* en docs. nostres de 1154 (Kehr, *Papsturk.*, 338) etc.; el molt freqüent *Guldred* (*Gultredo* a. 964, Aeb., *On.*, § 26); *Gultregodo* (955, Aeb., *On.*, § 26); i d'altres.

Els fem. en -BURGS, també sovintegen en els nostres docs. i han deixat un munt de descendents toponímics: *Timor*, llogaret segarrenc (*E.T.C.* I, 246), assimilació de *Timbor*, provinent de THINGBURGS; *Gålbors* i *Agålbors* (*E.T.C.* II, 253); *Tibor(g)s/Tiborg/Titborg*³⁰ (THE(UD)BURGS) apareixen en massa en docs. de 790-897; *Maiamborgs* a. 1058 (*Cart. St. Cugat*, cpt. amb MAGIN-), *Scalbor* a. 850 (colle. Moreau I, 187); *Alamburgis* a. 1019 (doc. de Lledó) etc. Davant de la -s flexiva del nomin.-gen. germànic, es perdia la G, i després els nostres sovint eliminaven la -s.

D'altra banda és sabut que -LD- se simplificava, per assimilació, en -L-, fenomen més comú que enlloc en català, i ben conegut també en castellà (*Mz.Pi.*, *Orig.*), occità i fins italià — *Alighieri*, de *Aldighieri* (Boccaccio, *Vita di Dante*). Però la G- germànica, sense vibracions glotals, era percebuda, tant o més sovint, com *k-* entre la gent romànica. Un fenomen i l'altre, actuant alhora, convertiren, p. ex., el citat GOLDERED en el cogn. cat. *Coloreu* > *Coroleu*. De *k-* per *g-* hem donat ja molts testimonis supra (*Cultumar*, *Cultumno*) i molts més n'hi afegiríem, com *Condreu* (GONDERED), *Cardila*, *Contard*, *Contevig* etc. En total està justificada de sobres l'etim. de *Colobor* com a provinent del NP femení GOLDOBÜR(GS). Altrament ja hem vist que en el doc. de 1048 apareix amb G (*Govolore*), que podria ser resultat del canvi romànic esporàdic, G > g (*gàbia* CAVEA, *gaons* CAVONES, *esguinçar* etc.); però també pot haver servat la G- germ. inalterada, com ho devien fer gent menys germanitzada o més fina d'òida.^{1 55}

Abans de comptar amb les proves documentals de la -r final antiga del nom de *Colobor*, comptant quasi només amb la forma moderna *Colobó* (*Colobon*) avalada per gent tan conixedora d'aquelles terres com

Porcioles, Reig, Rocafort etc., havíem especulat sobre altres etimologies, que ara cal descartar evidentment, no sols per la -r ben establerta,² sinó perquè totes eren amb supòsits rebuscats, forçats o impossibles en doctrina lingüística.

Convé, però, fer memòria d'alguns d'aquests, evitant futures marrades d'incrèduls. Una partida del te. de Sueca, ja documentada el 1506, avui cogn. allí, sembla provinent de COLLŪVIES 'confluència d'aigües, desbordament': tal com hi ha també *alluvio*, -onis, del mateix radical, es podria imaginar un *COLLUVIONEM 'país inundable' per a *Colobor* (tot i que és pendent...) massa hipotètic, i contradit per la -l-: -LL- podia donar -l- en territori moss., però no en un nom pròpiament català.

A l'art. *Cadaqués* hem vist que el nom de la veïna cala de *Culip*, pot venir d'un grec *κολόβιον* designant un penyal o faralló mutilat; però un hellenisme de navegants, allí lícit, seria inconcebible en el Montsec. És conegut un *oppidum*, proper a les boques del Baetis (Guadalquivir), que uns anomenen *Colobana* (Plini), en inscr. *Conobana*, en Ptolemeu i altres fonts gregues *Kólouba/Kónuba/Kálduba*, veg. Holder I, 110; el mateix Holder (I, 477.40 i vol. III, s. v.) n'ha citat una variant *Colobona* que era ben temptador endollar amb *Colobó*, però no sembla estar comprovada la var. en -bona (potser fundada només en una especulació de Holder, encaminada a lligar-ho amb el cèltic -BONA, de *Vindobona* > *Viena* etc.). *Kulubiz* «madroño» que figura en diccs. bascos, no deu tenir cap arrel antiga amb tal sentit (Azkué només en un sol poble guipuscoà, en altres 'estri de pesca', i suspecte de ser derivat del llatí -nisme *kulu* 'filosa' COLUS).

La semblança amb algun altre parònim potser ja no és casual, però en canvi no és pas impossible que siguin rebrots locals del NP GOLDBURG: *Calabor*, poble de la prov. Zamora, cap a Sanabria (agre. a Pedralba). «Barone *Colugo*» citat com propietari d'un *fundus*, en un doc. de 1010, p. p. M. Duque, *Docs. de Ovarra* (18.4) (Ovarra és a Rbg., uns 45 k. NNO. de Colobor). Article de J. C., amb decisiva aportació de Max Cahner.

¹ En un doc. de 1130 del Comte de Rosselló Ponç Hug, que coneixem per una còpia de P. de Marca, un dels nombrosos testimonis figura escrit «Poncius de *Goldtver*» (*MarcaH.*, col. 1270; i *Li.Feud. Maior*, § 703, vol. II, p. 218). La grafia *dtv* és increïble, i com que en les transcripcions p.p. Marca hi ha força errors de lectura, és fàcil que estigui per *Goldovor*, i que sigui un dels barons del llinatge d'Àger, car sovint els prenomes es repeten en les famílies nobles, i com hem vist a l'article Àger, hi hagué primerenca i nodrida relació entre Àger i els arxius rossellonesos. Llavors aquí hi hauria una altra variant arcaica del nom que estudiem, amb conservació de -ld- i G- etimològiques. — ² Conforme amb aquesta, pensàvem en COLŪBRORUM (*villa* ~) 'de les serps': ben inversemblant una nissaga que prospera en llocs soleis i roents, com a ètmon d'un d'aquelles altures.

Colobrans, V. *Golobran*